

KANSALAISYHTEISKUNTAPOLITIIKAN NEUVOTTELUKUNNAN KOKOUS 4/2022

- Aika: 15.11.2022 klo 13-15.45
Paikka: Hybridi: Eteläesplanadi 4, Helsinki (Valtion talo, Sali 9) / Microsoft Teams
- Osallistujat:
(varajäsen suluissa)
- (x) Kristiina Kumpula, Suomen Punainen Risti (pj.)
 - (x) toiminnanjohtaja Virpi Dufva, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry (varapj.)
 - (x) yksikön päällikkö Niklas Wilhelmsson, Demokratia- ja julkisoikeusosasto, oikeusministeriö
 - (x) (kehittämisenneuvos, Kaisa Tiusanen, Esikunta, oikeusministeriö)
 - (x) ylitarkastaja Kari Niemi-Nikkola, Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto, opetus- ja kulttuuriministeriö (klo 13-14)
 - (-) (suunnittelija Anssi Pirttijärvi, Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto, opetus- ja kulttuuriministeriö)
 - (-) kehittämisjohtaja Harri Martikainen, Hallinto- ja kehittämisosasto, sisäministeriö
 - () (erityisasiantuntija Leena Seitovirta, Hallinto- ja kehittämisosasto, sisäministeriö)
 - (x) sosiaalineuvos Markus Seppelin, Yhteisöt ja toimintakyky –osasto, sosiaali- ja terveysministeriö
 - (x) (erityisasiantuntija Elina Varjonen, Yhteisöt ja toimintakyky –osasto, sosiaali- ja terveysministeriö)
 - (x) työmarkkinaneuvos Tuija Oivo, Työllisyys- ja toimivat markkinat osasto, työ- ja elinkeinoministeriö
 - (-) (ohjausneuvos Jussi Toppila, Ohjausyksikkö, työ- ja elinkeinoministeriö)
 - (x) yksikön päällikkö Eevamari Laaksonen, Kehityspoliittinen osasto, ulkoministeriö
 - (-) (yksikön päällikön sijainen Mika Mickelsson, Viestintäosasto, ulkoministeriö)
 - (x) neuvotteleva virkamies Markku Mölläri, Kunta- ja aluehallinto-osasto, valtiovarainministeriö
 - (x) (finanssineuvos, yksikön päällikkö Katju Holkeri, Valtionhallinnon kehittämisosasto, valtiovarainministeriö)
 - (-) lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi, Johdon tuki, ympäristöministeriö
 - (x) (erityisasiantuntija Heta-Elena Heiskanen, Ympäristönsuojeluosasto, ympäristöministeriö)
 - (x) erityisasiantuntija Päivi Kurikka, Strategiayksikkö, Suomen Kuntaliitto
 - (-) (asiantuntija Eero Ylimentalo, Strategiayksikkö, Suomen Kuntaliitto)

(x) johtaja Petri Keskitalo, Suomen Olympiakomitea ry
(x) (pääsihteeri Henrika Backlund, Finlands Svenska Idrott r.f)

(x) toiminnanjohtaja Anna Munsterhjelm, Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi ry
(-) (toiminnanjohtaja Ulla Siimes, Lastensuojelun Keskusliitto ry)

(x) järjestöpäällikkö Riitta Kittilä, SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry
(x) (sosiaalipoliittinen asiantuntija Veera Florica Rajala, Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f)

(-) pääsihteeri Rosa Meriläinen, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry
(x) (puheenjohtaja Marita Salo, Opintokeskukset ry)

(x) puheenjohtaja Harri Hölttä, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
(-) (toiminnanjohtaja Christell Åström, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry)

(-) hallituksen jäsen Ikechukwu Ude-Chime, RASMUS - Rasismin ja muukalaispelon vastainen yhdistys ry
(x) (pääsihteeri Tomi Timperi, Miesjärjestöjen keskusliitto ry)

(x) toiminnanjohtaja Annu Lehtinen, Suomen Pakolaisapu ry
(x) (koordinaattori Petri Öhman, Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry)

(x) ohjelmajohtaja Tom Tarvainen, Yhteiskunnallisten yritysten liitto Arvo ry
(x) (kehittämispäällikkö Hannamari Heinonen, Suomen Yrittäjät ry)

(x) yliopiston lehtori Petri Ruuskanen, Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
(-) (toiminnanjohtaja Lea Ryyänen-Karjalainen, Tieteellisten seurain valtuuskunta)

(x) toiminnanjohtaja Anne Porthén, Kansalaisareena ry
(-) (Vehmersalmen pitäjäraadin puheenjohtaja Mauno Kumpulainen, Pitäjäraadit Kuopion maaseutualueilla)

Sihteeristö:

(x) Liisa Männistö, oikeusministeriö
(x) Maria Wakeham-Hartonen, oikeusministeriö
(x) Salla Jantunen, oikeusministeriö

Kutsutut asiantuntijat:

(x) Heini Huotarinen, oikeusministeriö
(x) Jyrki Jauhiainen, oikeusministeriö
(x) Juha Nieminen, oikeusministeriö

(x) Antti Sillanpää, Huoltovarmuuskeskus

ESITYSLISTA

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 13.03. Todettiin läsnäolijat.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 2.1)

Hyväksyttiin sellaisenaan.

3. Muutosten toteaminen neuvottelukunnan kokoonpanossa (liitteet 3.1, 3.2)

Todettiin uudet jäsenet sekä varajäsenet ja toivotettiin heidä tervetulleiksi: jäseneksi Eevamari Laaksonen (UM), jäseneksi Petri Keskitalo (Olympiakomitea), jäseneksi Tom Tarvainen (Arvo) sekä varajäseneksi Veera Florica Rajala (FSS), joka osallistui viime kokoukseen kutsuttuna asiantuntijana.

4. Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin sellaisenaan.

5. Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020 –hanke: [miten yhdistyslaki uudistuu?](#)

Lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen, oikeusministeriö

Jauhiainen esitteli vuodesta 2019 lähtien toteutettua yhteisöllinen kansalaistoiminta – hanketta. Tavoitteena oli edistää ja helpottaa yhdistysmuotoista kansalaistoimintaa ja muuta yhteisöllistä kansalaistoimintaa siten, että yhteisöt voivat paremmin ottaa huomioon muuttuvat tarpeet. Hanke tuki kansallisen demokratiaohjelman 2025 tavoitteita ja toimeenpanoa.

Hankkeen työryhmä antoi syyskuussa 2021 yksimielisen mietinnön, jossa se ehdotti yhdistyslain osittaisuudistusta ja toimintaryhmälakia. Lausuntopalaute jakautui mm. yhdenvertaisuusperiaatteen, johdon tehtävien, jäsenen kyselyoikeuden ja esteellisyyden sääntelyn osalta. Etäkokoukset salliva ja etäosallistumista helpottava lakiesitys on eduskunnassa (HE 47/2022, L 663/2022), voimaan 11.7.2022. Yhdistyslaki (HE 200/2022) on eduskunnassa, jossa lakivaliokunnan käsittely kesken (mm. kevyempi tilinpito pienille yhdistyksille 1.7.2023 alkaen, jäsen- ja liittoäänestys hallituksen jäsenistä mahdolliseksi, jäseneksi ottamisen ja eroilmoitusten vastaanottamisen delegointimahdollisuus, ei sisällä yhdistyksen toimitusjohtajaa, yleisseuraannon sisältävää yhdistymistä, eikä toimintaryhmää).

Puheenjohtaja avasi keskustelun. Todettiin, että tänään on ollut lakivaliokunnan kuuleminen asiasta, pyydetty järjestöltä lisäaustoitusta ja selvitystä. Myös Jauhiainen kertoi olleensa kuultavana kun käsittely alkoi. Hän kertoi, että valmistelijat ovat saaneet paljon kritiikkiä siitä, ettei monia ehdotuksia voitu viedä eteenpäin. Rahoituksen varmistaminen olisi edellyttänyt toimenpiteitä ja rahoitusta TEM:n momenteilta. Jotkut sidosryhmät ovat kertoneet toivovansa, että valiokunta laatisi asian edistämisestä tulevalla hallituskaudella ponnin.

Pj toi esille, että lainsäädäntö ei tunnu seuraavan toimintaympäristön muutosta: tarvittaisiin joustavampia, kevyempiä malleja. On nähtävissä, että ihmiset kokoontuvat vapaampina ryhminä. Isoissa yhteiskunnallisissa tapahtumissa tämä nähty, kuten ruoka-avun jakamisessa. Tässä on viive. Kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta on tärkeää jatkaa muutosten seuraamista ja aktiivisia toimia. Ponsi siitä, että valmistelua tulee jatkaa, olisi kansalaisyhteiskunnan kannalta hyvä. Jauhiainen totesi, että toimintaryhmän eteenpäinvieminen on haasteellista, kun ei ole tiedossa, paljonko niitä tulisi olemaan, eikä myöskään voida etukäteen tietää resurssitarvetta.

Kiinnitettiin huomiota globaaliin valtavirtaan, ja siihen, että yhteisötalouden merkitys on hyvin vahvassa nosteessa. Myös EU:ssa valmistellaan suosituksia yhteisötalouden toimintasuunnitelman toimeenpanosta. Siinä yhteydessä on myös mukana vahva kansalaisyhteiskuntaolottuvuus. Tätä kannattaa seurata, suositukset on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2023 toisella vuosineljänneksellä. Hyvää edistystä on tapahtunut Suomessa yhteiskunnallisen yritysten strategian edistämisessä.

6. KANEn toiminnan painopisteet vuodelle 2023: luonnos päivittyväksi vuosisuunnitelmaksi (liite 6.1)

Puheenjohtaja ja sihteeri

Esiteltiin luonnos vuoden 2023 päivittyväksi vuosisuunnitelmaksi. Pj painotti, että toistaiseksi painopiste on vuoden alussa, erityisesti eduskuntavaali ja -hallitusohjelmavaikuttamisessa. Uusia asioita voidaan ottaa työlialle, paljon liittyy myös siitä, millainen on tuleva hallitusohjelma.

Työsuunnitelmaa pidettiin kokonaisuudessaan hyvänä avauksena. Erityisesti eOppiva-koulutusta pidettiin tärkeänä toimena, jolla saataisiin virkamiehiä ja järjestökenttää lähemmäs toisiaan. Kerrottiin, että järjestöissä samaan aikaan ollaan uudistamassa kansalaisyhteiskunta.fi ja osallisuus.fi –sivustoja, jotka kokoavat yhteen kansalaisyhteiskunnasta kertovaa materiaalia. Voisiko eOppivastakin syntyä jotain, mikä voisi olla laajemmin käytössä?

Nostettiin esille koulutusaspekti: kokemuksen kautta on huomattu, että vain jo ennalta teemasta kiinnostuneet menevät eOppivaan. Joissain ministeriöissä tehdään parhaillaan sidosryhmäohjeistusta (esim. YM). Pohdittiin, voisiko KANE tarjota erilaisille, muillekin kuin etabloituneille ryhmille demokratiakasvatuksenomaista tietoa siitä, miten eri hallinnon toimijoihin voi vaikuttaa. Tätä voisi pyrkiä taklaamaan, esimerkkinä klinikatoiminta. Myös eri toimialoilla, kuten kehityspolitiikassa (UM) on tehty selvityksiä kansalaisyhteiskunnan roolista.

Pj peräänkuulutti yhteistä ikkunaa. Suomalaiset tuntevat luottamusta yhteiskuntaan ja sen toimintaan, mutta osallistuminen on vähäistä verrokkeihin verrattuna. Koetut kynnykset osallistua ovat korkealla. Asian käsittely esimerkiksi Avoimen hallinnon strategian uudistamisessa ja uusissa toimintaohjelmissa olisi tärkeää. Lista hyväksi todetuista käytänteistä voisi tukea myös moninaisuuden huomioon ottamista.

Todettiin, että Demokratiaohjelmassakin on käsitelty yhteistyötä hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan välillä. Ohjelmassa korostetaan, että virkahenkilöstön tulisi viestiä avoimesti ja selkeällä kielellä. Keskustelu on voitava ankkuroida valmistelun oikeaan vaiheeseen. Hyviä menetelmiä on paljon, mutta hallinnon on opittava kohtaamaan erilaisia

tasoja ja –toimijoita. Keskustelussa nostettiin esille etenkin selkeän ohjeistuksen tarve ja järjestöjen entistä varhaisempi osallisuus ja kuuleminen. Virkamiehiltä kaivataan etenkin dialogisuutta; miten yhteistä oppimista ja keskustelua saadaan etenemään. Tässä nähtiin olevan molemminpuolista opeteltavaa. Sovittiin, että lisätään vuosisuunnitelman toiselle vuosineljännekselle, että käytäisiin läpi dialogisuus ja kumppanuusasiaa yhdessä kansalaisyhteiskunnan ja viranomaisten kanssa toteuttamisvaihtoehtoihin perehtyen. Lopuksi todettiin Korpilammen järjestöjohdon keskustelun osoittaneen, että ei ole yhteistä kuvaa siitä, millaista kansalaisyhteiskunnan tutkimuksen pitäisi olla.

Hyväksyttiin vuosisuunnitelma edellä mainituilla merkinnöillä, ja päätettiin palata siihen säännöllisesti.

7. **Demokratian tulevaisuus: [valtioneuvoston demokatiapoliittinen periaatepäätös suomalaisesta demokatiapoliitikasta 2020-luvulla](#) sekä KANEn hallitusohjelmavoitteiden edistäminen (liite 7.1)**

Neuvotteleva virkamies Niklas Wilhelmsson
Erityisasiantuntija Liisa Männistö, oikeusministeriö

Wilhelmsson esitteli valtioneuvoston periaatepäätöstä, joka linjaa suomalaista demokatiapoliitikkaa 2020-luvulla.

Todettiin, että EU-ulottuvuus vaikuttaa olevan ohuesti käsitelty periaatepäätöksessä, ottaen huomioon, että entistä enemmän Suomeakin koskettavia päätöksiä tehdään unionin tasolla. Keskusteltiin päätöksenteon eriytymisen estämisestä ja kielikysymyksistä EU-kontekstissa. Wilhelmssonin mukaan EU-selonteosta on annettu hiljattain selonteko, jota on referoitu periaatepäätöksen valmistelussa. Vaikka yhä enemmän asioita on siirtynyt EU:n piiriin, esimerkiksi vaalilainsäädäntö ja puoluelainsäädäntö ovat kansallisia. EU-jaostoja pidetään yleisesti ottaen hyvänä rakenteena, jossa järjestöt pääsevät mukaan valmisteluun, mutta haasteena ovat edelleen nopeat aikataulut. Wilhelmsson lisäsi, että EU:lla laaja demokatiaprogramma, jonka aloitteisiin Suomi on valmistelun aikana vaikuttanut. Hän lisäsi, että Demokati.fi-sivustolta löytyvät linkit EU-aloitteisiin ja vaikuttamiskanaviin. Tietoa on saatavilla niissä eri kielillä, mutta syvempi tarkastelu painottuu englatiin ja ranskaan. Wilhelmsson lisäsi, että parhaillaan virkamiestasolla pohditaan kansallisen yhteistyön lisäämistä demokatiaprogramman käsitteilyssä eräitä kansainvälisiä järjestöjä koskien. Keskustelussa todettiin, että demokatiaprogramma kaipaisi informaatio-ohjausta, olisi tärkeää avata EU:hun liittyviä asioita selvästi ja selkeällä kielellä. Puheenjohtaja piti tärkeänä, että ollaan hyvin perillä EU-asioista.

Kysyttiin periaatepäätöksen roolista, ja mitä virkamiesten pitäisi viedä sitä eteenpäin. Wilhelmssonin mukaan kysessä on strateginen dokumentti. Jos sen linjauksia ja toimenpide-ehdotuksia voidaan pitää esillä ministeriöiden hallitusohjelmavalmistautumisessa, se edistäisi asiaa.

Männistö KANEn hallitusohjelman tavoitteiden edistämistä koskevaa kolmivaiheista viestintäsuunnitelmaa. Toivottiin, että KANElaiset voisivat jakaa vähintään OM:n postista jaettaisiin omissa kanavissa.

8. **Eduskuntavaalit 2023: näkökulmia vaalien informaatioturvallisuuden parantamiseen ja yhteistyöhön**

Varautumispäällikkö Antti Sillanpää, Huoltovarmuuskeskus
Kommenttipuheenvuoro: neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen, oikeusministeriö

Sillanpään mukaan vihamielinen informaatiovaikuttaminen tarkoittaa kohteelle haitallista toimintaa, jossa informaatiota tuottamalla, muokkaamalla tai sen saatavuutta rajoittamalla pyritään vaikuttamaan kohteen käsityksiin tai toimintaan. Informaatiovaikuttamisella on monta tasoa aina yksilöstä globaaliin, ja siihen suojautumista voidaan myös parantaa eri tavoin. Järjestöt vahvistavat ruohonjuuritason resilienssiä, ja Huoltovarmuuskeskus on tässä laatinut aiheesta esiselvityksen vuonna 2021. Yksi selvityksen neljästä toimintalinjasta korostaa innovaatioita ja koulutusta, ja esim. järjestöille on haettavissa heräterahaa informaatiovaikuttamisen ehkäisemisen tarkoitukseen. Lisätietoa asiasta voi tiedustella Huoltovarmuuskeskukselta.

Kysymykseen siitä, onko eritelty erilaisia informaatiovaikuttamisen kohderyhmiä, Sillanpää vastasi, ettei sitä tässä vaiheessa ole tehty. Keskustelussa nostettiin erityisesti esiin nuorten osallistuminen, sillä informaatiovaikuttamisen pelko voi ehkäistä myös vaikuttamiseen ryhtymistä. Tähän tarvittaisiin jonkilaista tukea.

Huotarinen kertoi erityisesti vaalien resilienssiin liittyvästä työstä. Vaaleihin liittyen on teetetty pistemäisesti tutkimuksia siitä miten botit vaikuttavat, mutta lähinnä tietystä ajankohdasta. Hänen mukaansa teemasta olisi hyvä saada luotua parempaa keskustelukulttuuria. Huoltovarmuuskeskus tekee hyvää yhteistyötä ja pitää huolta, että työ on relevanttia viranomaisille ja järjestökentälle. Huotarinen kannusti järjestöjä pohtimaan heräterahan hakemista.

Huotarinen jatkoi, että vaalihäirinnässä käytetään samoja keinoja kuin informaatiovaikuttamisessa. Tahtotila on myös vaalihäirinnässä pahantahtoinen. Vaalihäirinnan ehkäisyyn ja demokratian puolustamiseen täytyy varautua koko yhteiskuntana. Työtä on tehty systemaattisemmin vuodesta 2018, jolloin Suomessa perustettiin vaalivarautumisen yhteistyöryhmä. Samaan aikaan Euroopan komissio antoi Vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit –paketin, joka lisäsi EU-yhteistyötä asiassa. Suomi mukana EU:n vaaliyhteistyöverkostossa, joka käsittelee näitä asioita säännöllisesti. Kyberturvallisuusviranomaisilla on vastaava yhteistyöverkosto.

Tulevissa eduskuntavaaleissa varaudutaan ennen kaikkea sillä, että vaaleista on saatavilla oikeaa, luotettavaa tietoa kaikille. Tähän työhön tarvitaan järjestöjä. Konkreettisena työkaluna Huotarinen mainitsi, että ministeriössä on tehty vaalien yhteistyökumppaneiden graafinen ohjeistus ja someplanssit, jotka ovat sellaisenaan käytettävissä. Vaalit.fi-sivustolla paljon tärkeää tietoa. Vaalit.fi löytyy myös Twitterissä ja Facebookissa. Oikeusministeriön vaaliviestinnässä on monia keinoja ja kanavia. Erityisesti keskitytään niihin ryhmiin, joita on vaikea tavoittaa. Ministeriö on myös järjestänyt erilaisia vaaliklinikkoja esim. kuntien, toimittajien ja maahanmuuttajajärjestöjen kanssa. Jos KANEn jäsenistölle herää ajatus järjestökohderyhmistä, joita tällainen kiinnostaisi, kannattaa olla matalalla kynnyksellä yhteydessä.

Pj piti informaatiovaikuttamiseen varautumista tärkeänä, ja totesi tähän palattavan tulevana keväänä. Toimijat ovat myös hyvin systemaattisia, joten tarkkana saa olla. Pj pyysi järjestöjä muistamaan heräterahan hakumahdollisuuden. Hän muistutti, että jos jos järjestöillä löytyy yhteistyön tekemisen halua joko koko väestöä tai erityisiä väestöryhmiä koskien, tämä voisi olla järkevää.

9. Ajankohtaiset tilannekatsaukset (liite 9.1)

Kuultiin ja otettiin tiedoksi

- [CERV-rahoitushakuasiat](#) – Juha Nieminen, oikeusministeriö
Nieminen kertoi ajankohtaisia asioita EU:n Kansalaisuuden, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelmasta (CERV). Toivotaan, että suomalaiset löytävät haun. Seuraava haku on aukeamassa joulutammikuussa. Myös verkkosivujen tapahtumakalenteri kannattaa ottaa seurantaan. Myös yhteyspisteeseen saa olla herkästi yhteydessä. Sidosryhmäkysely on lähdössä uutiskirjeen tilaajille ja suurille verkostoille ja organisaatioille, ja toiveena on, että tätä jaettaisiin eteenpäin.

10. Muut asiat

Kuultiin ja otettiin tiedoksi:

Kutsu [Demokratian tila ja tulevaisuus –seminaari 29.11.2022](#) (ilmoittautuminen 22.11 mennessä)

Tiedoksi [julkinen kuuleminen Euroopan neuvoston deliberatiivisen demokratian suosituksesta](#) (auki 22.11 saakka)

Tiedoksi [uusi lainvalmistelun vaikutusarviointiohje](#)

Tiedoksi OECD:n uusi ohje [kansalaisten kuulemisesta](#)

Lisäksi kerrottiin, että parhaillaan valmistellaan hyvinvointitalouden toimintaohjelmaa. Osallisuuden vahvistaminen osana hyvinvointitalouden kehittämistä voisi olla teema, josta mielellään lähestyttäisiin puheenjohtajaa nopeahkolla aikataululla. Pj totesi olevansa mielellään mukana, ja yrittää löytää tukiryhmän tätä tekemään. Koko hyvinvointitalouden käsite on kiinnostava ja iskee ytimeen. Se on ollut myös Sosten esityslistalla.

11. Seuraavat kokoukset

Vuosisuunnitelmakohdassa esitetyn mukaisesti vahvistettiin kokousten ajankohdat:

2.3.2023 klo 13-16
1.6.2023 klo 13-16
27.9.2023 klo 9-12
23.11.2023 klo 13-16

12. Kokouksen päättäminen

Pj päätti kokouksen kello 15.50.